

MOJE PRVO LETO

Območna srečanja otroških folklornih skupin na Zahodnem Štajerskem in Koroškem

ERIKA KRAŠEK

Zgodilo se je, da sem bila v preteklem letu povabljena k skupini strokovnih spremljevalcev za območna srečanja otroških folklornih skupin. Če sem kljub pomislekom in dilemam že sprejela to funkcijo, sem si jo prizadevala speljati nadvse odgovorno. Kaj sem ob tem doživljala in kaj spoznala, naj bi strnila v tale zapis. Prav. Takole je bilo.

Sedem srečanj se je zvrstilo od januarja do aprila. Vsekakor je to prevelik razpon. Ni namreč enako, če ima vodja skupine na razpolago za pripravo programa tri mesece ali še enkrat toliko. S tem so skupine postavljene v neenak položaj, kar je bilo dobro vidno, saj je kvaliteta programov rasla premosorazmerno s časom. Zlasti vzgojiteljice v vrtcih dobijo v skupine vsako leto druge otroke; otroke, ki se niti z enotnim korakanjem po taktu, kaj šele z najosnovnejšimi plesnimi koraki nikoli niso ubadali. Zanje je čas še kako pomemben. Motilo je tudi dejstvo, da so se predhodno določeni termini in kraji srečanj velikokrat spreminjali, ne meneč se za navodila območnim izpostavam JSKD decembra 2006.

Sicer pa so bila območna srečanja otroških folklornih skupin v veliki večini dobro pripravljena, za kar gre vsa pohvala in zahvala organizatorjem teh srečanj. Skupine so imele prostor za priprave in čas za pozicijske vaje, bile so z veznim besedilom primerno predstavljene in po nastopu "nagrajene" z malico. Odri, kjer so nastopali, so bili ustrezno veliki, razen v kraju, kjer je nazadnje potekalo tudi regijsko srečanje. Škoda, kajti tudi zato je zbledela celotna slika marsikaterega prizora, ker se otroci, vajeni večjega odra, na manjšem niso znašli.

V večini krajev, kjer sem spremljala prireditve, sem opazila, da so se vodje območnih izpostav zelo potrudili dati pridih pomembnosti temu dogodku, saj je prireditelje, nastopajoče in gledalce pozdravil celo kateri od občinskih veljakov, zame pa je bila pripravljena mizica, na kateri sem lahko pisala svoja opažanja. Bil pa je tudi primer, ko je območno srečanje otroških folklornih skupin spominjalo na šolsko proslavo in se voditeljici prireditve v gostobesednem leporečju o pomladi in soncu, ki ga prinašajo nastopajoči na oder, ni zdelo vredno omeniti, da je to tudi prikaz dosežkov posameznih folklornih skupin, ki bodo tudi strokovno ocenjeni.

Strokovna ocena. Da, zelo sem se potrudila in vanjo vložila veliko truda. Svoje prvo mnenje sem si ustvarila ob pogledu na programski list prireditve, saj so bili že naslovi odrskih postavitev zelo zgovorni. Na primer: Naslov Igramo se, pojemo in plešemo, mi ni veliko povedal. Le kaj

Otroška folklorna skupina Veseli Drameljčani,
Osnovna šola Dramlje.

(Foto: Janez Eržen, regijsko srečanje otroških folklornih skupin,
Šmartno pri Slovenj Gradcu, maj 2007.)

naj bi drugega počeli na tovrstnem nastopu? Naslov Ena rajznata klobasa pa že namiguje na prikaz vsebine nekega izročila, ob katerem bodo seveda tudi pesmi in plesi. In prav radovednost te zagrabi, kako bodo to izpeljali, katere pesmi in plese v podporo osnovni zamisli bodo pri tem uporabili. Delni odgovor na ta vprašanja sem dobila na priloženih prijavnica, če so le bile pravilno izpolnjene.

S tako oboroženo predhodno pripravo sem si potem ogledala prireditve. Če je bilo le mogoče, sem spremljala tudi pozicijske vaje. Tistih nekaj minut časa za nastop posamezne skupine namreč tako hitro mine in ves čas sem se bala, da ne bi v času, ko sem pisala sprotne opažanja, zamudila česa pomembnega, kar se dogaja na odru. Večkrat me je prešinila misel, da bi za objektivnejšo oceno morala videti nastope skupin vsaj dvakrat, po možnosti v različnih danostih, saj vemo, kako okoliščine vplivajo na uspešnost nastopa. Seveda vem, da tega ni mogoče uresničiti. Vesela sem bila vsakega nastopa skupin, ki niso prikazale samo bolj ali manj posrečeno spletenega venčka,

Otroška folklorna skupina Pisanke iz Rečice pri Laškem.
(Foto: Janez Eržen, regijsko srečanje otroških folklornih skupin,
Šmartno pri Slovenj Gradcu, maj 2007.)

pesmi in plesov, ampak so zasledovale neko zgodbo in je bilo tej podrejeno vso dogajanje na odru. Seveda je takšen prikaz veliko zahtevnejši, saj terja ustrezno tematsko zasnovano, raziskovanje, dramaturško oblikovanje, izbor primernih plesov in pesmi in mnogo, mnogo vaje. Te naj bi bile oblikovane tako, da bi otroci ob tem uživali in igraje sledili končnemu rezultatu. In prikazi raznih starih opravil in šeg naj bi bili prikazani v obliki otroške igre, ne pa, da otroci na odru zavzamejo vloge odraslih, kar je bilo, žal, tudi večkrat videno. Vsem vodjem skupin, ki jim to uspe, gre zahvala in vse čestitke za uspešno opravljeno delo.

Interpretacije plesov so bile pri različnih skupinah tako različne, da bi jih lahko razvrstila na vse stopnje od ena do pet. Na srečo je bilo tistih za "ena" najmanj (največkrat vrtci), žal pa tudi onih za "pet" ne veliko. V že kar neznošno enoličnost plesov stalnic: zibenšrit, mlinček, rašpla in Abraham, so prinesli pravo poživitev na primer: špicpolka, malender, šamarjanka, štajriš, kosmatača in še nekateri redki osamelci.

Podobno od ena do pet bi lahko ocenila tudi petje. Tudi tu so se prevečkrat pojavljale iste pesmi, morda le malce različno zapete: Tri tičice, Rad bi vedel, Izidor in Jaz pa grem. Če je vzrok temu preskromno poznavanje tovrstnega primernega ljudskega gradiva, potem oblikovalci odrskih postavitev niso izrabili številnih možnosti, da bi iz bogate zakladnice objavljenih ljudskih pesmi izbrskali kaj novega, osvežujočega. Pesem naj bi predvsem vsebinsko podkrepila postavitev. Pri tem je "starost" pesmi drugotnega pomena, pomembno je le, da ima vse značilnosti ljudskosti. Večina je bilo zapetih v bolj ali manj čistem enoglasju, zelo redko v dvoglasju. Med slednjimi je izstopala le ena skupina, ki ji je to odlično uspelo.

Zgodilo se je, da je bilo petje spremljano z inštrumenti. To ni dopustno, kakor trdijo današnje strokovne smernice, češ, da se je v preteklosti igralo le za ples, ne pa kadar se je pelo. Torej sem tovrstno početje odsvetovala. Moje izkušnje iz otroških dni so sicer drugačne. Res, za ples so samo igrali, petje pa je dostikrat poživil glas harmonike ali violine, še posebej, če je manjkal kateri od glasov, potrebnih za večglasno petje, če samo petje ni bilo ubrano ali pa je godec zavzel voditeljsko mesto pri petju. Tako so prepevali ljudje rojeni globoko v 19. stoletju, ko narodnozabavnih ansamblov, ki naj bi zakrivili tovrstno početje v folklornih skupinah, še niso poznali.

Tako. Povedala sem, kar že dolgo želim. Vedno so me namreč motile suvereno izrečene dokončne trditve tipa: "Tako in samo tako se je v preteklosti nekaj dogajalo!" ali: "Nikoli se nekaj ni počelo tako in tako!" Ampak, če to moti mene, seveda še ni rečeno, da imam prav. Ali pač?

Zgodilo se je tudi, da so nastopajoči ob igranju plesali in zraven peli. Tega pa tudi v preteklosti najbrž niso počeli, vsaj ne ob hitrejšem in živahnejšem tempu. Pa tudi zato ne, ker so imeli godci za ples pripravljene ljudske viže, ki v izvoru niso bile opremljene z besedilom. Godci, če so pravi, že s svojim načinom igranja vzbudijo željo po

Otroška folklorna skupina 2. osnovne šole Rogaška Slatina. (Foto: Janez Eržen, regijsko srečanje otroških folklornih skupin, Šmartno pri Slovenj Gradcu, maj 2007.)

gibanju. So poživljajoči in skorajda nepogrešljivi spremljevalci vsake folklorne skupine. Tudi otroške. Ob njihovem igranju se otroci spoznavajo s tovrstno ljudsko melodiko, privajajo se gibanju v ritmu in ob njih zastavijo sprva preprostejše, s časom in vajo pa vse zapletenejše plesne korake. Zato mi je bilo žal vsake skupine, ki je morala na odru plesati le ob petju ali morda še ob spremljavi različnih tolkal. Večinoma je skupine spremljal en harmonikar. So pa bili nekateri godčevski sestavi oplenjeni tudi s klarineti, violinami, piščalmi in citrami. Tudi vaška posebnost, zalivalka, je domiselno ubirala poudarjene dobe v taktih. So pa bili godci prevečkrat le nekakšen nujni privesek, ki so se vzeli kar od nekod in niso bili vključeni v vsebinsko dogajanje na odru.

Iz preteklosti nimam izkušenj, da bi lahko primerjala in ocenila napredek pri oblikovanju ustrezne kostumske opremljenosti skupin. Iz razgovora z vodji skupin pa sem razbrala, da so eni prisiljeni leta in leta uporabljati ista oblačila, ki nikakor ne ustrezajo današnjem vedenju o oblačilni kulturi otrok v preteklosti in da, žal, ne vidijo

Otroška folklorna skupina Druge osnovne šole Slovenj Gradec. (Foto: Janez Eržen, regijsko srečanje otroških folklornih skupin, Šmartno pri Slovenj Gradcu, maj 2007.)

izhoda iz tega položaja. Drugi pa, že sam pogled na njihove skupine vzbudi občudovanje, so nekako uspeli pridobiti sredstva, se posvetovati s strokovnjaki in izdelati nove kostume. Ti drugi naj bi bili pokazatelji prvim, kako nič ni nemogoče, če se le hoče in zares potrudi. Ni pa lahko. To vem iz lastnih izkušenj.

Te in še druge vtise sem potem povedala na razgovoru z vodji skupin neposredno po nastopu. Pohvalila sem, kar je bilo tega vredno in predlagala spremembe za odpravo pomanjkljivosti in neprimernosti. Ob tem pa sem prisluhnila argumentom, ki so jih vodje skupin želeli povedati. Potem sem jim predstavila tudi ocenjevalni list z navodili nam ocenjevalcem, kaj moramo opraviti in kako ocenjevati ples, pesmi in pevski program, godce in glasbeno spremljavo (če je), odrsko igro, kostume, rekvizite, primerčnost programa in izpeljavo zamisli. Opazila sem, da jim je prav predstavitev tega ocenjevalnega lista povedala, kako celostno in torej objektivno so ovrednoteni njihovi programi in kako se je potrebno z vseh plati resno in odgovorno lotiti zasnove, vadbe in izvedbe projektov. Dala sem jim čutiti, kako spoštujem njihovo delo in prizadevnost in kako razumem njihova morebiti negativna čustva ob teh razgovorih, saj sem jih donedavna še sama doživljala. S svojimi napotki želim le pripomoči h kakovostni rasti in izboljšanju kakovosti dela z otroki v smer, ki bi dajala čim boljši uspeh, viden tudi na odru. Moram priznati, da sem na začetku s tesnobo v srcu pričakovala njihove negativne reakcije. V nasprotju s tem pa so ti razgovori potekali v prijetnem, odprtem in na koncu že kar prijateljskem vzdušju.

Opisna ocena. Nje sem se lotila takoj po srečanju, ko so bili vtisi še živi. Osnutke sem zapisala še isti večer (noč!) in jih odposlala v naslednjih dneh. Nisem se držala danih navodil, naj jo strnem v nekaj stavkov. Napisala sem tako oceno, kakršno sem si predstavljala, da bi želela prejeti sama. Argumentirano, razčlenjeno, polno napotkov in s pozitivnim pridihom. Z oceno tipa: Vaš nastop me ni prepričal ... oblačila so le delno ustrezala ... ipd., vodja skupine nima kaj početi, saj ne daje konkretnih pozitivnih smernic. Ga pa lahko čustveno zelo prizadene. In tega si prav nihče od njih, ki so se trudili po svojih najboljših močeh in znanju, ni zaslužil. Znanje pravim zato, ker sem prepričana, da je le pomanjkanje le-tega v največji meri krivo za pomanjkljivosti, ki jih opažamo v predstavljenih programih. Mislim, da bi bilo potrebno izobraževanje s področja folklorne dejavnosti razpršiti na lokalne ravni in ga čim bolj približati večjemu številu folklornikov. Že organizirani folklorni tabori in seminarji namreč ne sežejo do vseh, ker imajo omejeno možnost števila udeležencev, pa še kakšen vzrok bi se našel.

Tako sem torej doživljala svoja prva srečanja z vodji folklornih skupin in takšna so moja spoznanja. Da sem bila precej prizanesljiva ocenjevalka, je bilo omenjeno s strokovnega vrha na regijskem srečanju. Morda. A takšna sem.

Otroška folklorna skupina Pavrški otroci, Osnovna šola Šentjanž pri Dravogradu.
(Foto: Janez Eržen, regijsko srečanje otroških folklornih skupin, Šmartno pri Slovenj Gradcu, maj 2007.)

Otroška folklorna skupina Kralj Matjaž, Osnovna šola Črna na Koroškem, podružnica Javorje.
(Foto: Janez Eržen, regijsko srečanje otroških folklornih skupin, Šmartno pri Slovenj Gradcu, maj 2007.)

Otroška folklorna skupina Osnovne šole in Kulturnega društva Šmartno pri Slovenj Gradcu.
(Foto: Janez Eržen, regijsko srečanje otroških folklornih skupin, Šmartno pri Slovenj Gradcu, maj 2007.)